

TÜRKAN AKYOL

(1928–2017)

“Bir kadının açtığı kapı, ardından gelen kuşaklara yol olur.”

Peyman Türkan Akyol, 12 Ekim 1928’de, resmî kayıtlara göre İstanbul’da doğdu. Babasının subay olması nedeniyle ilk öğrenimini Anadolu’nun farklı şehirlerinde sürdürdü. 1947’de Erenköy Kız Lisesi’ni, 1953’te Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi’ni bitirdi. 1954 yılında aynı fakültede asistanlık görevine başladı.

Göğüs hastalıklarını uzmanlık alanı olarak seçen Akyol, 1956–1959 yılları arasında başasistan olarak çalıştı. 1959–1962 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri’nde Albert Einstein Tıp Fakültesi’nde araştırmalar yürüttü; özellikle solunum fizyolojisi üzerine çalıştı. Daha sonra Fransa ve Hollanda’da da kısa süreli bilimsel çalışmalar yaptı. 1965’te doçent, 1970’te profesör oldu ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Kürsüsü’ndeki akademik çalışmalarını sürdürdü.

Türkan Akyol’un bilimsel çalışmaları, Türkiye’de göğüs hastalıklarının tüberküloz ağırlıklı bir disiplinden modern pnömolojiye geçiş sürecinin önemli örneklerinden birini oluşturur. İlk çalışmalarında tüberküloz ve solunum fizyolojisine yoğunlaşırken, zaman içinde kronik bronşit ve amfizem, akciğer difüzyon kapasitesi, bronş astımı, pulmoner emboli, akciğer kanseri, sigara ve hava kirliliği gibi geniş bir alanda araştırmalar yaptı. 1980 yılında hazırladığı özgeçmişinde yaklaşık 80 bilimsel yayını bulunduğu belirtilmektedir.

TÜRKAN AKYOL

Solunum fonksiyonlarının klinik kullanımına özel önem verdi. Kronik bronşit ve amfizemli hastalarda solunum fonksiyonlarının değerlendirilmesi, akciğerin difüzyon kapasitesi, tüberkülozda solunum fonksiyonlarının prognozla ilişkisi, bronş astımında solunum fonksiyon testleri ve pulmoner embolide fonksiyonel değişiklikler üzerine çalışmalar yayımladı. Çocuk ve gençlerde spirometrik referans değerlerinin belirlenmesine yönelik geniş kapsamlı araştırmalarda da yer aldı.

Akademik çalışmalarının yanı sıra tıp eğitimi ve üniversite yönetiminde de önemli görevler üstlendi. 1969'da Diyarbakır'da kurulan tıp fakültesinin kuruluş çalışmalarına katıldı; 1972'de Antalya Tıp Fakültesi Kurucu Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. Aynı yıl Ankara Üniversitesi Senatosu'na, 1977'de Üniversitelerarası Kurul'a seçildi. 30 Mayıs 1980'de Ankara Üniversitesi rektörlüğüne seçilerek üniversitenin ilk kadın rektörü oldu. 1981'de Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına seçildi.

26 Mart 1971'de Nihat Erim Hükümeti'nde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına atanarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın bakanı oldu. Yaklaşık dokuz ay sürdürdüğü bu görevden 13 Aralık 1971'de ayrılarak üniversiteye döndü.

1983'te Erdal İnönü'nün davetiyle Sosyal Demokrasi Partisi'nin kuruluş çalışmalarına katıldı. 1987 seçimlerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti'den İzmir milletvekili seçilerek TBMM'nin 18. döneminde görev yaptı. 4 Mart 1992'de TBMM dışından Kadın ve Aile İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı olarak atandı; 1993'te kurulan hükümette de Kadın ve Çocuktan Sorumlu Devlet Bakanı olarak görevini sürdürdü ve Temmuz 1994'te aktif siyasi yaşamını tamamladı.

Akademisyenliği, hekimliği ve kamu görevlerini birlikte sürdüren Prof. Dr. Türkan Akyol, Türkiye'de göğüs hastalıklarının gelişimine yaptığı bilimsel katkıların yanı sıra kadınların tıp, üniversite yönetimi ve siyasal yaşamda daha görünür hale gelmesinin öncü isimlerinden biri oldu.

7 Eylül 2017'de Ankara'da yaşamını yitirdi. Göğüs hastalıkları alanındaki bilimsel üretimi, Ankara Üniversitesi'ndeki akademik ve yönetsel görevleri ve Türkiye'nin ilk kadın bakanı olarak üstlendiği tarihsel rolüyle Türk tıp ve bilim tarihinde kalıcı bir yer edindi.